

SZÁVAI GÉZA

Makámaszutra

1. fejezet

Izzó

(ÉRINTÉS-SZUTRA)

Az érintésnek idejében vége is kell legyen.

Meg kell állni, lányok a hegyen. A hegyoldalon.

Még zuhanás előtt, igen: a lejtőn.

Nem mászunk fel a hegyre a világ minden kincséért sem, ha nem érdemes.

A szerelem hegyeket mozgat?!

Na, és ha mozog az a hegy?! Na? Na!

A lány óvatos. Ha mozog a hegy, a lány nem megy tovább!

Na.

Vagy kell neked hegyomlás? Északadás? Hogy egyebet ne említsek?! Földindulás?

Kislányok, nem mindegy ám, hogy miként lesztek nagylányok. Az én szememben a kislányok is nagylányok.

Mert már a kislánynak is kell a tudás. Tudnia kell az ember lányának, hogy mi az élet, és mi a fundamentuma.

Tudnod kell: a tested árulkodik. Eláru! És ki is tol veled. Tehát befogod a pofád, és összezárod a tested. A szájacskádat néha kinyithatod. De a tested zárva tartod.

Tudják! Tudja minden gavallér, hogy nyithatóak vagyunk, lányok.

Am az okos kislány tudatja: kisasszony még, de saját testén ő a nagyszszony, aki mindent tud, és mindent zár!

Elegancia, drága kis nagyasszonyok. Bíborban is, bársonyban is, foszladozó rongyokban is, szimpla meztelen bőrödben is: pomp and circumstance! Ebből nem engedhet Pompéry Constance.

Csupán két ujjal, de hatalmas erővel. Mintha csak táncolnál, még ha nem is a tánc esete forog fenn éppen. Legyen frakk, zakó vagy katonazubbony, a férfiruha hajtókájára illesztett laza tenyérrel, csupán két ujjal távol tartjuk a ránk tolató gavallért, beleértve tolakodó combját és nekünk feszülő csípőjét. Oldalra lépsz, majd hátra, olykor előre, rímelsz minden mozdulatára, de nem enged be. Ha felhevül, ha izzik a gavallér, akkor már nem monsieur Jean, le jeun gentilhomme, hanem egy izzó Jancsi.

Izzó, vörös Johnny.

Kislányok seregeit vezettem át a tüzeken. Nekem hihetsz, kisfiam, Stanci néni a kedves mamádat sem vezette félre. Már zsenge kislánykorában az agyába véstem, pedig akkoriban még élénken fungáltak a császárok, királyok, tele volt zsúfolva velük egész Európa, na és érintőlegesen említem, de nem mellékesen, hogy grófnőnek hazudta magát minden primitív ringyó. Na-de-szóval bizony Konstanze von Pompéry nem titkolta az édesanyád generációja előtt, amit idejekorán tudniuk kellett. Hogy.

SZÁVAI GÉZA (1950) Budapest

PATAKI FERENC, Ég felé, 2002-2014; Vízöntő, 2002

A tűzben minden lány egyenlő.

És gyilkolhatták a cárokat, cárnóket Moszkvában, rugdoshattak császárokat, hercegnőket Bécsben, csinálhattak proletárdiktatúrát az urak Budapesten, akaszthatták nagyapádat, mert akkor meg azt mondta Pompéri Stanci elvtársnő, hogy kis elvtársnők, mi pedig most megtanulunk kecsesen menetelni. És felvonulunk, menetelünk. A haladásért. És áthaladtunk a tűzön.

A tűzben csak az számít, hogy mit tudsz a tűzről!

Fiúkhöz dörgölőző, izzásig hevülő, simulékony lányok, akik két ujjatok helyett combbal tapogattjátok a gavallért, vigyázzatok!

Nem kell túlzottan játszani a tűzzel, mert komoly tűzvész lesz belőle, ezt minden generációnak hirdette a Constance.

És ki is tört a háború, azt élvezték egy-két hónapig Habsburg első Ferenc József császárék. Na, de ekkora háború ilyen kis, ilyen szűk körű élvezetért?! És aztán négy év alatt szétment a haza. Sőt, több haza is szétment! Szinte minden haza szétment.

De te, kislányom, ne essél szét. Nem eshetsz szét!

Tudod! A te tested a te országod. Lehetsz Anglia. Legyél Dánia!

Kis ország, de büszke ország. És ha jön egy izzó dalia, és te megremepsz, és érzed, hogy valami felizzik Dániában, mélyen benn Dániában, akkor érezd a határaidat is.

És akkor, kislányom, ha biztos vagy benne, hogy nem ég el, de csak akkor: éljen a haza!

2. fejezet

Hegy a hegygel

EGY HEGY MEGY

Aurelian Stefanescu, a Román Királyság hadseregének főhadnagya négy nappal azután, hogy megismerkedett Perle Micivel, a legyőzött Magyarország megszállt fővárosának egyik, jó családból való úrilányával – döntött. Feleségül veszi Perle Micit.

Perle Mici is döntött: ő lesz Aurelian Stefanescu felesége.

Egyiküknek sem volt nehéz ezt kimondani. Nem kimondani lett volna nehéz, hiszen amit éreztek, az nem hogy őket, hanem eget-földet megmozdított volna – „heaven and earth”, váltott Mici franciáról angolra.

Amint kimondták, hogy házasok lesznek, mintha minden megváltozott volna. Hiszen most már mindent szabad. Azzal kezdték, hogy szegyenkezős nélkül megnézték egymást.

Stefanescu főhadnagy nagyon tetszett magának.

Egy érett, nyugodt férfi. Egy római jellem. Nem kell neki rejteni és rejtőzni. Mintha egyedül – ketten Micivel! – volnának az ég alatt. Mici az ég.

Az ég alatt egyedül egy érett férfi. Az ég alatt nem kell rejtőzni. Nem kell rejtteni. Teljesen nyíltan kísétál az ég alá a férfi. Szabadon.

A fiúk egész életen át fegyelmezik magukat. Rejtik a farkukat. Ne vegye észre a lány, hogy áll. REMÉNYTELENÜL áll, mert úgysem kezdünk vele semmit... Hát visszaparancsolja a fiú, ha római jellem, a farkát kushadóba, mint a kuttyát. Ül? Ül! Nem áll. A szentségit, nem állsz hiába!

– Csinál ő is, a Fánica, amit akar, szabadon – mondta franciául Aurélien Stefanescu főhadnagy, és nevetett, és bevallotta Micinek, hogy nem akarta úgy megnevezni a farkát, hogy: „le petit Aurélien”, mert, he-he, mégsem illendő lekicsinyelni, nem esne jól így emlegetni. Ezért inkább úgy szólítja, ahogy Stefanescu családneve után a gimnáziumban a barátaival egymás közt: Fánica.

– Istvánka – vélte Mici. – Ez egy komoly dolog. Ez nem egy Pistike.

És sétáltatták egymás mellett, egymás között a komoly Istvankát, aki független akarattal lóbálózott, ágált, összegémberedett vagy ágaskodott, Stefanescu főhadnagy nem igazán vezényelte. És nagy élmény volt nem vigyázni rá. Hagyni, menjen Istvánka a maga feje után. És csak Micire figyelni.

Mici kissé sajnálta, hogy az ő teste zártabb. Mert a két melle mégsem egy-egy Istvánka.

De a Stanci néni soha nem érezhette ezt a páratlan szabadságot, a Stanci ehhez képest semmit nem tud. „Letapogatod, édes lányom, a farkát a comboddal?” Ugyan, az hamis beszéd, Stanci néni! Ha simogatni akarom, akkor simogatom. „Ha comboddal érzed a keménykedést, akkor visszavonulsz, el a kis vadállat elől, amely elüt tégedet, mint egy ágyúgolyó.” Hát nem, Stanci néni, nem félünk az Istvankától.

A főhadnagy és Perle Mici fáradhatatlanul sétáltatták Istvankát, nem féltek tőle.

Nem féltek talán semmitől; de egymástól semmiképpen nem féltek; és leginkább világgá mentek volna; ha tudták volna, hol a világ.

Egy Klauzál tér melletti nagy, üresen álló lakásba mentek. Az egész ház a Perle Miklósé volt. A hosszan, keskenyen hátranyúló közös udvart még két kisebb ház zárta afféle belső udvarrá.

– Ha a hegy nem megy Mohamedhez, akkor Mohamed megy a hegyhez – mondta Perle Mici Stefanescu főhadnagynak, aki magával akarta vinni a lányt Bukarestbe, „egyszer, ha innen kivonulnak”.

Mici azt javasolta, hogy Stefanescu jöjjön vagy inkább „maradjon” Budapesten. A férfi szörnyülködött.

Ekkor mondta Perle Mici, hogy na jó, akkor Mohamed megy a hegyhez, na nem Bukarestig, de első lépésként a Klauzál tér melletti lakásig.

– Igen, ez égszakadás, földindulás. Hegyindulás – ismerte el Pompéry Konstancia Perle Miklósnak és Mancinak. – Egy hegy megy. Mici lesz az, ezt a mi lányunkat lehetetlen megállítani.

„De talán jól végződik. Biztosan jó vége lesz.” Ezt ismételte Pompéry Konstancia. De nem tudta, mi lehetne a jó végződés. „Gondoljunk bele!”

– Gondolj bele, Mancsi, de őszintén. Nincs férfi! A férfiraktárak üresek. A férfiak a frontokon, temetőkben, fogolytáborokban. A fél kezeden össze tudod számolni, hány férfi van Budapesten. A díszférfiakat nem számítjuk. Hát legalább a Mici talált egy első osztályú, reális férfit. Még ha nem is tudjuk, mi lesz a vége.

Pompéry Konstancia próbált megszervezni Perle Miklósnak egy találkozót dr. Dragomán Pompérral, de egyik férfi sem hajlott rá. Bár két évtizeddel régebben „futólag” ismerték egymást. „Nagyon jól ismerték egymást. Csak az a baj, hogy mindketten ismertek engem is” – de Konstancia kitartó volt, egész

PATAKI FERENC, Hagyaték, 2004–2014; Dobogós hely, 2002

PATAKI FERENC, Kényes egyensúly, 1991; Lelet, 2015

augusztusban és szeptemberben győzködte a két férfit. Szeptember végén azt mondta Perle Miklósnak:

– Gondolj bele: neked egy lányod van. Akiért mindent, Miklósunk, mindent! Pompérnak mindene van, de közben nincs senkije. De azért biztosan megért téged.

Perle Miklós megalázkodva kért meghallgatást dr. Pompiliu Dragomantól, aki a román hadiszállítás központi irodáinak egyikében, a Keleti pályaudvar épületében fogadta.

Perle Miklós lesütött fővel jött ki az épületből, de e találkozó után a mozgása felgyorsult. Örökmozgóként, szinte kétségbeesetten szaladgált Budapest, Szolnok és vidéki érdekeltségei között.

Perle Mici a Klauzál tér melletti házban vígan viaskodott Stefanescu főhadnaggyal, aki nem ismert lehetlent.

„Hegy hegygel nem találkozik, de ember emberrel igen.” Friends may meet but mountains never greet.

– Meg kellene tanulnunk cigányul, hogy egy semleges nyelven beszélgethessünk – javasolta Mici.

– Semmi gond – Stefanescu mindenbe beleegyezett. – De miért éppen cigányul?

– A cigányasszonyok ismerik a jövőt – kacagott Mici, bár nem igazán érdekelte a jövő.

A GELLÉRT-HEGY HELYBEN MARAD

Dragomán Pompér el tudná vinni a Gellért-hegyet is a Duna-partról. Nincsenek kétségei Pompéry Konstanciának. A budapesti pályaudvarokon megrakott vagonokat emeltet át a síneken. Mindent elvisz a legyőzött Magyarországról.

Tizenöt éve nem találkoztak.

Háborúban, forradalmakban ez érthető. Az utolsó öt év háborúban, forradalmakban telt. De az előző tíz évben?

Dragomán Pompér eltűnt. És ha meg is jelent olykor Budapesten, már nem kereste Pompéry Konstanciát.

„Nem is voltam Budapesten.”

– Jártam a világot – számolt be a férfinak, amikor az rangjelzés nélküli román tiszti egyenruhában, autóval, katonai sofőrrel, a rendelkezéseit váró műszaki és harci alakulatok élén oly könnyedén telepedett rá Budapestre, mint a hálót mesterien kezelő halász a kiszemelt vízfolyásra.

– Mondhatni, bejártam a világot – kevéske, alig leplezett büszkeség volt Pompéry Konstancia hangjában. A férfi akkor már a Keleti és Nyugati pályaudvar vendéglőit is saját ellenőrzése alá rendelte. De nem a vendéglőben, hanem a hirtelenében nagy pompával berendezett külön vezérkari váróterem zárt „szeparéjában” kínálta helytel Pompéry Konstanciát.

– Te meg bizonyára élted világotat.

A férfi nem válaszolt. Most is keveset beszélt, mint ifjúkorában. Tűnődve hunyorgott, mintha az elmúlt tizenöt évet nézné.

– Nem nőszültem meg. – A kérdésként elhangzó megállapításra dr. Dragomán Pompér lassan, elgondolkozva bólintott.

– Gyereked sincs.

– De. Vannak gyerekeim. – A férfi kissé előredőlt a fotelben, poharát a szemé magasságába emelte, hogy lencseszerűen görbülő üvegén át élesen szemlélhesse a nőt, akinek tiszteletére magasba lendült a kéz és a pohár.

– Nyolc gyerekem van – jelentette Dragomán Pompér. Kis vigyort is megengedett magának, mert Pompéry Konstancia szemei tényleg óriásira tágultak, és mindketten azt látták, a világgjárt nagyasszony száján önkéntelenül kifut egy szó: Pompérium.

De Konstancia nagyvilági önuralommal keskenyre vont a szemhéjait az élénk figyelem és érdeklődés jelzéseként.

Dragomán Pompér félig hibbant édesapja szerint a Pompér: ősmagyar név. Hajdan sok volt a Pompér névre hallgató ősmagyar. Vigyorogva mesélte a jóképű és intelligens joghallgató a szerelmének, Pompéry Konstanciának, hogy bizonyosan hibbant, afféle „okosbolond” édesapja miatt keresztelte őt Pompérnek.

– És tartom a gyerekeimmel a kapcsolatot. Mindegyikkel – szögezte le nagyon gyorsan Dragomán Pompér, várható kérdéseket előzve.

Dragomán Pompér nem szerette hóbortos édesapját, az erdélyi ügyvédet és földbirtokost, aki szerint annyi Pompér volt az ősmagyarok között, hogy közös szálláshelyüket Pompériumként emlegették a latin nyelvű források.

– Apámék is élnek még – most már leplezetlenül vigyorgott Dragomán Pompér. – Minden évben egy hónapig náluk nyaral mind a nyolc gyerekem.

Pompéry Konstanciának az az érzete támadt, hogy olyan messzire van tőle Dragomán Pompér, mint a Pireneusok a Himalájától. Pedig tizennyolc évvel ezelőtt úgy gondolta, együtt vágnak neki a nagyvilágnak ezzel az éles eszű, lehengerlő fiatalemberrel, mihelyt leteszi a jogi doktorátust.

„A gyerek? A gyerek sosem akadály”, vélte az ifjú Konstancia.

„Ha gyerek. És nem bitang.”

Dragomán Pompér nem akart nősülni, ezt köntörfalazás nélkül közölte minden szóba jöhető lánnyal. De azt is állította, hogy Konstanciával szeretne élni.

„Egy papír nem akadály”, vélte az ifjú Pompéry Konstancia.

– És hogy el ne felejtsem – dr. Dragomán Pompér ezt is sietősen, az asztalon szinte áthajolva közölte: – Egyik gyerekeimet se hívják Pompérnak!

Állandóan kockáztató, elméleteket gyártó, majd elvető, ellenállhatatlan fiatalember volt Dragomán Pompér. A „fele-fele” elegáns és igazságos elvének feltétlen elkötelezettjeként az ifjú jogászhallgató fele-fele elvű, paritásos vállalkozásnak és mutatóványnak tartotta például a táncot. Minkét fél számára ugyanaz, ugyanannyi ideig tart, ugyanannyi fáradtság, elvileg ugyanannyi öröm. Egy házasságról már nem tudta volna ugyanezt állítani a fiatal ügyvéd.

– Én házasságon kívül is tisztességes vagyok – mondta, magától értetődő természetességgel. De közben felbosszankodott. „Miért mentegetőzni, hiszen az a közlés egyértelműen azonos egy rövidebbel”: – Én tisztességes vagyok.

Ebben Pompéry Konstancia nem kételkedett.

Már terhes volt – életében másodszor, és most már azt is tudja, hogy akkor utoljára –, de nem mert szólni Pompérnak. Pedig „ha választ akarsz, akkor kérdezni kell”.

– Te nem akarsz gyereket? – kérdezte tizennyolc évvel ezelőtt Pompéry Konstancia.

– De. Akarok – felelte megfontoltan Dragomán Pompér. – Mert ha nem akarnék, akkor is lesz.

Konstancia többet nem kérdezett. Elkapartatta a magzatot. De most megkérdezi:

– És ha akkor megszüülöm a gyereket?

– Örültem volna – mondja meggyőződéssel dr. Dragomán Pompér.

– De nem vettél volna feleségül.

– Hiszen jól tudod. Hiszen megmondtam becsületesen. Hiszen tudod, hogy nem nősülök.

Ekkor már mindketten tudták, hogy félórán-órán belül ágyban lesznek valahol, mint régen, és két, száz százalékosan meztelen test paritásos, fele-fele alapon alkot meg ismét egy bizonyosan emlékezetes szeretkezés-művet.

„Emlékművet”, gondolta Pompéry Konstancia, aki már ismét egyenlőként vívta csatáját; mint régen.

– És a gyereked törvénytelen gyerek lett volna!

– Ugyan miért?! – vágott vissza dr. Dragomán Pompér. – Első osztályú nevet és apát vásárolnék neki. Olyant, amilyent parancsolsz.

– De hát a te gyereked! A te nevedet akarja viselni.

– Ha akarja, akkor persze viselhetné, természetesen – mondta nagyon komolyan és őszintén dr. Dragomán Pompér. – De nem jellemző.

Ezt a tisztességes pontosítás kedvéért még elsuttogetta, mert már épült az új szerelem-mű, és ilyenkor Pompér nem szeret beszélni, amit mindig furcsállott Konstancia, de paritásos alapon elfogadta, hogy ő is hallgat, csak a testek beszélnek.

– Én tőled két. Vagy három. Három gyereket is szerettem volna – vallotta be a szerelmi mű befejező áhítatában Dragomán Pompér.

Pompéry Konstancia nem kételkedett. De mit tenni. Marad – és van – ez a még elviselhető szomorúság.

– De van nyolc bitang! – Konstancia sérteni akart.

– Nem bitangok – mondta kedvetlenül dr. Dragomán Pompér. „Már nem vagyunk egyenlők. Szegény Stanci kiszolgáltatta magát.”

– Ez a nyolc gyerekem a te gyerekeid mellett is, mindenképpen mind megszületett volna.

Dragomán Pompér az életveszélyesen metsző és tiszta beszédből képtelen engedni. Felöltöznek, jelzik: még találkoznak. Mintha el sem telt volna tizennyolc esztendő.

– És a nyolc gyerekemből öt, érted: öt! ugyanabban az esztendőben született. Most kilencévesek. Hát messze földön nem létezik öt ilyen egykorú testvér! Ötös ikrekben sem.

Már kinn jártak a várakozó autóknál. Dr. Dragomán Pompér rövid utasításokat adott. Éjszaka is indulnak szerelvények. Viszik a leszerelt gyárat. Nem mind Bukarestbe.

– Az ősz csodálatos. – Dr. Dragomán Pompér beleszagolt az esti Budapest izgalmas levegőjébe. – És majd ezt a nyolc gyereket kérdezzétek, mit gondolnak a testvériségről...

Dr. Dragomán Pompér elterült az autó ülésén, két ujját széttárta, vállát picit megvonta.

– Talán nem fognak mellébeszélni.

Pompéry Konstancia hallgatott, és úgy érezte, dr. Dragomán mellébeszél, hogy feledtesse azt, amit még meztelenül, ellágyultan mondott.

Többször is belesajdul dr. Dragomán Pompér tisztességes-paritásos lelkébe, hogy ha két vagy három gyereke lenne Konstanciától, akkor ez a két vagy három testvér kivételes testvér lenne a többi, a nyolc testvér-gyerek között, és ennek a nyolc egyke testvér-gyerekeknek ez bizony fájna, és miért kell valaminek mindig fájni?!

MEZTELEN SZUTRA

Pompéry Konstanciának fáj, hogy Dragomán Pompér meztelenül is olyan, mintha frakkban, lakkcipőben vagy télikabátban lenne. És ilyenkor annyira „öltöztetetten elegáns” a Konstancia meztelensége is, hogy akár indulhatna – így! – a színházba.

Amikor Dragomán Pompér levetkőzik: felölti a meztelenséget. Beöltözik a meztelenségbe.

Pompéry Konstancia kicsit fél az úri meztelenségbe öltözött Dragomán Pompértől. De élményszerűen tisztának érzi magát. Olyan tiszták ők ketten, meztelenül, akár Ádám és Éva, akik szemmel, tekintettel, pillantással fürdeték egymást.

Mert hát a teremtésük után ki a fene vagy ki az isten fürdette volna őket, Ádámot és Évát?!

Hát a víz, a levegő és egymás pillantása.

Mert ugyan ki látja a saját hátát?! Éva sem látta a saját hátát. De érezte, hogy fürdetsz a szellő, a víz, a napfény. És Ádám pillantása.

Nagyon tiszták voltak.

Körülöttük olyan volt minden, mint a víz. A levegő is olyan, mint a víz!

A vízben egyenlő minden testrésze Évának, Ádámnak. A levegőben is!

A víz és a levegő, de inkább a víz. A víz befolyik a szemedbe, a levegő nem folyik be a szemedbe, vagy ha igen: nem fáj...

És fülnek érzi a víz a fület, száznak a száját, mellnek a mellet, fasznak a faszt, pinának a pinát. Ez olyan jó a pinának. És olyan jó a fasznak.

Ám Dragomán Pompér képtelen belevetkőzni a meztelen emberi beszédbe, és elszörnyed, amikor azt mondom, amit éppen lát és simogat: „Tiéd a pinám, Pompér.”

Mert ez vezet valahová.

És az előkelően tartózkodó meztelenségbe öltözött Dragomán Pompér nem ugrik velem abba a vízbe, ahol meztelenre vetkőzve, tisztán beszél az egész testünk, akár magában is.

EGY HADIFOGOLY ELHALÁLOZÁSA

Napfényben fürdött a kakas, a tyúk, a két jérce és a kis Sári. Székely Sarolta háttal egy földszinti ablak párkányának támaszkodva süttette arcát a nappal.

Pompéry Konstanciának e látványtól az az érzése támadt, mintha arcától fogvást a napra tapasztotta volna magát a mindig rettegő, ványadt lánytest. A nap akár ki is szippanthatná a ruha durva keretéből Saroltát.

De Sarolta nem tűnhet el a kis Sári miatt.

Perle Miklós megengedte Saroltának, hogy az udvaron és a kapusfülke mögötti szobában egy kakast és egy tyúkot tartson. „Háborús időkben utolsó mentsvár, nem halunk éhen”, bizonygatta Sarolta.

A kakas és a tyúk tette a dolgát.

Sarolta egyébként többet köszönhet Pompéry Konstanciának, mint Perle Miklósnak. Mert Sarolta eltűnt volna „ebből a tyúkszaros világból”, még a kis Sári érkezése előtt, ha Konstancia nem beszél rá a lányt, hogy szülje meg nyugodtan a babát, minden a legnagyobb rendben lesz. Ezt ő, Pompéry Konstancia garantálja.

Ahogy a napon sütkéreztek... Hát azt Konstancia mindig napfényes színjátéknak – de reális játéknak! – tekintette. A fél éves Székely Sárika már biztonságosan ült, és ellenségesen hunyorgott a napra, de áhítozva kapkodott a színesen csillogó kakas után. Az rá se hederített a babára – egyáltalán: senkire! –,

hirtelen fordulatokat véve kitartóan menetelt ide-oda. A két jérce és a tyúk möhön, fáradhatatlanul kapkodott a csőrével a kavicsok után – és fáradhatatlanul ürítettek. Állandóan fröcskölt a fenekük, zöldes, fehéres, híg ürüléket. Pompéry Konstancia itt tanulta meg Székely Saroltától, hogy mi a jérce: kamaszodó, már vágható csirke. És fogalmat alkothatott erről a kurva, „tyúkszaros világról” is, amelyben a megvadult bakák a haláluk előtt mindenre képesek.

„Mert mind úgy megy ki a frontra, mintha bizonyosan elesne!”

Székely Sarolta behunyt szemmel, az ablakpárkánynak támaszkodva sütkérezik. Mintha a ruhája tartaná. Mintha a változatlan kemény szárú csizma, vastag szoknya és kabátka állna ott, és Pompéry Konstancia arra gondol: Sarolta elszántan aszalja magát a napon, szűkül mindene, talán már a pinája is beforrt. Nincs már neki. „A lány elmegy városra nagy csizmával és kicsi pinával. Aztán hazajön kicsi cipővel és nagy pinával” – mondják Sarolta falujában, de Sarolta hazamegy nagy, kemény szárú, kopogós csizmában, Sáríkával.

„Talán vissza se jövök” – kesergett és könnyörgött Saroltának a budapesti metnyszázadba vezényelt Székely Laci.

Hogy ne úgy menjen ki a frontra, hogy nem engedte be Sarolta.

De Sarolta csak a frontra menetele előtt engedte be a lába közé Székely Lacit. Egyetlenegyszer, először, „utoljára”. „Az életben utoljára”, ilyen sunyin könnyörgött Székely Laci.

Hát beengedte a sunyiját!

Hát, ha bekönnyögte a farkát. De ha már nem él Székely Laci, aki ilyen sunyin könnyörgött a farkáért, akkor már csak az Úristennek dicsekedheti el. Hogy megejtette Saroltát.

De itt a földön Saroltának már nem kell szégyellnie Székely Laci sunyi farkát.

„Már régen nincsen semmi szégyellnivalója Székely Saroltának!”, nyugtatta az idősebb és jóval tapasztaltabb Domokos Gizella a domborodó hasú lányt, aki nem nagyon hitte, hogy olyan hamar meghalt a fronton Székely Laci... „Hogy aztán már soha egyetlen levél se jött tőle.”

– Legjobb lenne, ha meghalt volna – mondta a sokat látott Domokos Gizella.

– Meghalt. Fogságban. Ami papíron van, az a reál. – Pompéry Konstancia betartotta a szavát, és Sarolta kezébe rakta az okmányokat.

„Azt mondta Dragomán doktor úr, tiszta szerencse, hogy ilyen közönséges nevetek van. Székely László néven sok tucat fiú szaladgál.”

A papírok között volt házasságkötési hivatalos magyar királyi okmány. És Székely Sáríka születési bizonyítványa. És az már valóban mindegy, hogy a fronton vagy a román fogolytáborban múlt ki Székely Laci. Az sem számít, ha egyszer visszajön, és megjelenik Saroltánál. Legfeljebb beáll a papírokba.

Gyönyörűen süt a nap, még a tyúkszar is ragyog. És szárad persze, és Székely Sarolta pontosan tudja, mely pillanatban kell nyírágseprűvel összeseperni. És van igazság a földön:

– Nem bitang a kis Sári, hanem hadiárva.

PORBÓL ÉS DESZKÁBÓL (FÉRFI–SZUTRA)

Somos Juci ötéves korában, 1919 forró augusztusában rajzolta az első faszt a Klauzál tér porába. Barátnője, Singer Magdi is segített neki. Lényegében

együtt rajzolták, együtt alkották meg életük első faszát, amelyet aztán soha nem felejtettek el.

Somos Juci pár hónappal idősebb volt, mint Singer Magdi. De nemcsak ezért tartotta kizárólagosan a magáénak az első faszát. Hanem azért, mert csak ő látta a mintát. Singer Magdi nem látta, csak Somos Juci dicsekvéséből és elbeszéléséből alkothatott fogalmat.

Az öt éves kislány a belső udvarban szemből pillantotta meg a teljesen meztelen Aurelian Stefanescu főhadnagyot, aki Perle Miklós Klauzál tér melletti házának földszintjén állt, mélyen elgondolkodva. Az udvari kijáráshoz fémvázakból és vastag üvegből, lugasokat vagy fedett cukrászdákat utánzó csarnokszerűséget építettek. A fura építmény olyanra sikeredett, mintha a Keleti pályaudvar kicsinyített mása lett volna.

Perle Mici hajnalban kitarja az „üvegcsarnok” közvetlenül az udvarra nyíló hatalmas ajtaját, hogy friss reggeli levegő tóduljon a lakásba. Meg fény. A keleti tájolású, nagy udvari ajtón elsődleges napfény áradt, míg az üvegtetőn és -falakon csak tétova és fénytelen derengés szűrődött át a külvilágból. Ami a csarnok virágainak sem volt elegendő.

Stefanescu a szobából az üvegcsarnokra nyíló ajtóban állt, két kézzel az ajtókeretbe kapaszkodott, és a nagy, udvari ajtón át bámult messze – keletre. Észre sem vette a guggoló kislányt.

Somos Juci hosszú hálóingét a térdére húzva guggolt a fűben, és pisilni próbált. Háttal a felkelő napnak, hogy a szemét ne sértse a fény. Egy kislánynak nemcsak bilibe, nemcsak vécén, hanem a szabadban is könnyedén tudnia kell kisdolgozni is, nagydolgozni is, mert hajdan az élet a természetben zajlott, sokak számára most is ott zajlik, és mi is bármikor ott találhatjuk magunkat a természetben. És aki nem szokott hozzá, hát az még pisilni sem képes a természetben. Ott áll a természetben, szakad szét, szenved, és nem jön ki belőle semmi, és szenved, és puffad, és sír, és akkor orvost kell hívni hozzá, mint a Popperék Edéjéhez, aki soha nem pisilt fűre, mert nem szoktatták rá, nem kapott természeti nevelést, és tessék, a kórházban kellett megpisiltetni, mielőtt szétpukkant volna.

Azt mondta Somos Juci anyukája, „Korán reggel senki nem jár az udvaron, nyugodtan menj ki a fűre, és gyakorolj”.

Stefanescut megvilágította a nap elsődleges fénye is, de körvonalait és teste részleteit az üvegeken átszűrődő fények kontrasztosan és ugyanakkor lágyan kidomborították. Csillogott a bőrén a szőrzete. Feketén, fényesen, acélosan.

A kislány a fűből nézte, hosszan, érdeklődve. Furcsállotta a szálas, itt-ott sűrű, vad szőrzetet. Amit napközben Stefanescu az egyenruha mögé rejtett.

De Mici éjszaka végig ezt látja.

Amikor végre a mozdulatlanságba merevedett férfitest lassan megindult az udvari nagyajtó irányába, és becsukta, Somos Juci azt gondolta, hogy ez a test járni is alig tud egyenruha nélkül.

Somos Juci egy faággal rajzolta le Singer Magdinak a Klauzál tér porába, amit a reggeli fényben látott. De a vonalakat túl vékonyknak találta. Magdi újabb fadarabokat hozott. Mindegyik túl vékony vonalat hagyott a porban. A tetőcserep- és téglarakás mögül kihúzott, gyalulatlan, szálkás deszkadarab szúrta a kezüket, de Somos Juci mégis ezt választotta.

Nem rajzolt vele, hanem ebből csinált férfit. Öt darab gyalulatlan, szálkás lécdarabból rakta ki a porba a férfit.

A leghosszabb, lapos lécz volt a férfi törzse.

Már csak két kezét és két lábát kellett oldalra hozzá illeszteni. Négy rövidebb léczet.

Fejét – külön – nem tettek a férfinak, hiszen elég volt a törzsön a két kezét lennebb csúsztatni, és fenn megmaradt a fej.

A két láb között folytatódó törzshöz újabb, rövidebb léczet illesztettek, de ez még Singer Magdinak sem tetszett, pedig ő nem is látta az eredetét:

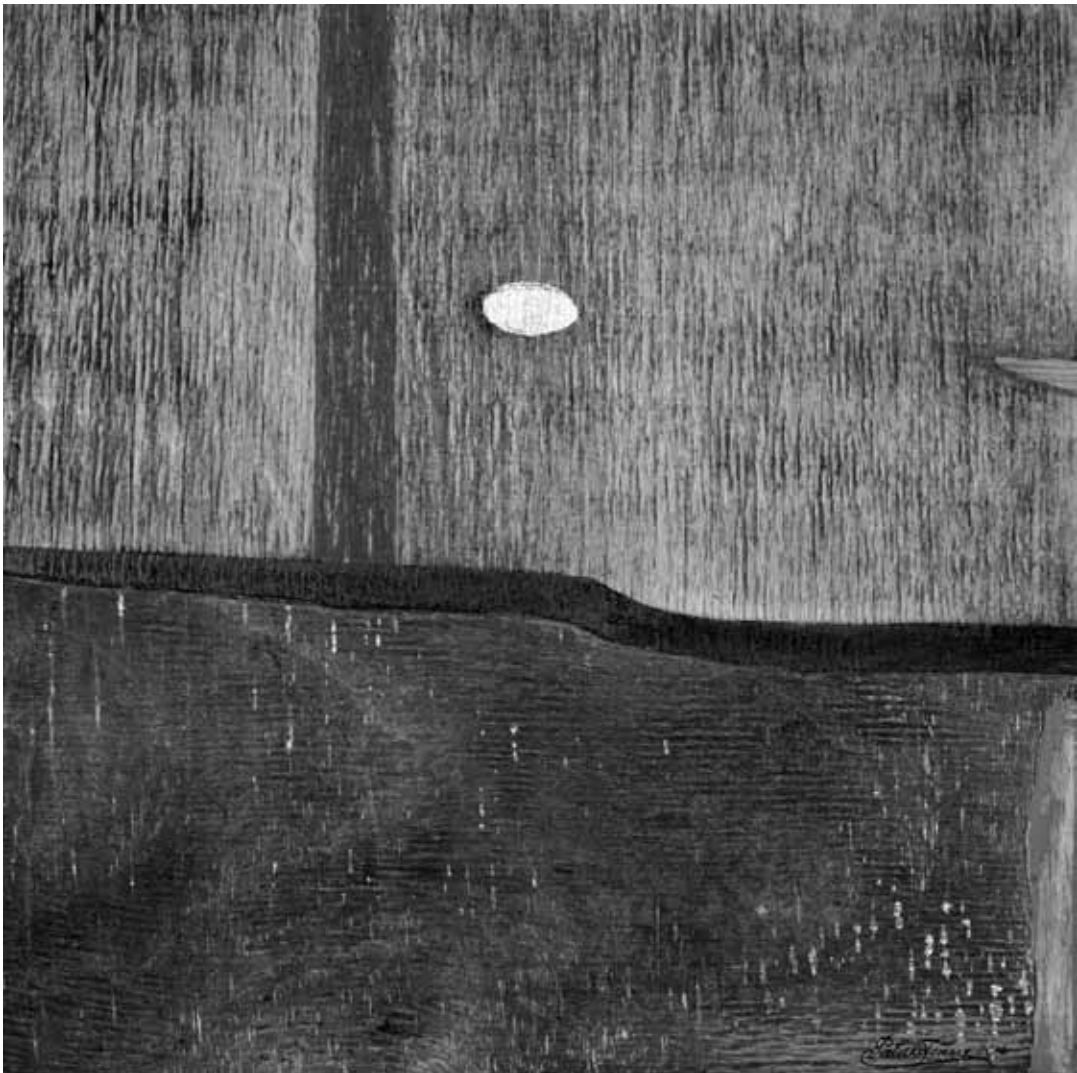
– Elejti a faszát! – mondta ki hangosan az aggályát Singer Magdi, aki pedig nem is látta a mintát.

– Ez marad a fasza! – mutatott a hosszú törzsre Somos Juci, és az elejthető léczdarabot máris messzire hajította.

És törzs mellett egyszerűen fenébe tolt a két, oldalra odaillesztett lábát. És a törzs, a gerinc maga maradt a fasza: hosszan elnyúlt, tovább nyúlt a két láb között. Kicsit még vitakoztak, hogy így kell-e állnia egy férfi faszának, de Somos Juci ragaszkodott ahhoz, amit látott. A férfi teste egy nehézkes, merev tömb, mint egy gyalulatlan deszka, amihez mellékesen – oldalra – két vékonyka kéz és két vékony láb illeszkedik.

Egymás meghosszabbításaként egyben a fej, a test, a fasza.

A férfi: feje búbjától a fasza feje búbjáig egyetlen gyalulatlan deszka.

PATAKI FERENC, UFO, 2014